

Protokoll Nr 8/2023

fört vid sammanträde med styrelsen för Stockholms Stadshus AB
tisdagen den 19 december 2023 kl. 14:00

Ledamöter	Karin Wanngård (S) Ordförande Christofer Fjellner (M) Vice ordförande Arvid Vikman Rindevall (S) Clara Lindblom (V) Martin Hansson (MP) Gustav Johansson (M) Jan Jönsson (L) Jonas Naddebo (C) Tina Kratz (V) ersätter Thomas Ehrnström (V)
Suppleanter	Johan Heinonen (S) Emilia Bjuggren (S) Rita Valanko (M) Yvonne Fernell-Ingelström (M) Björn Ljung (L) Fredrik Bergström (KD)
Övriga närvarande	Dick Morén Facklig SACO Fredrik Jurdell VD Anette Scheibe Lorentzi vice VD Ingrid Storm Sekreterare Tuula Seger Tjänsteman André Beinö Borgarrådssekreterare
Justerare	Karin Wanngård, Christofer Fjellner
Paragraf	§§1-3
Sekreterare	Ingrid Storm

§ 1 Utseende av protokolljusterare

Att jämte ordförande Karin Wanngård (S) justera dagens protokoll utsågs vice ordförande Christofer Fjellner (M).

§ 2 Reviderat genomförandebeslut gällande Stockholm Vatten AB:s projekt Stockholms framtida avloppsrening SSAB 2023/118 - KS 2023/1187

Förelåg koncernledningens och stadsledningskontorets gemensamma tjänsteutlåtande.

En muntlig föredragning framfördes av vice vd Anette Scheibe Lorentzi avseende ärendet. Styrelsen enades i att ge ett uppdrag till vd på Stockholms Stadshus AB. Även suppleant Fredrik Bergström (KD) ställer sig bakom beslutet.

Koncernstyrelsen beslutar följande.

VD på Stockholms Stadshus AB får i uppdrag att återkomma med ett förslag på hur en extern genomlysning av hur kostnadsökningarna i projektet Stockholms framtida avloppsrening har uppstått och beslutsprocessen som lett fram dit. Förslaget ska föreläggas koncernstyrelsen för beslut till nästa koncernstyrelsemöte i januari 2024.

Förelåg två förslag till beslut. Koncernledningens förslag till beslut och Christofer Fjellners (M), Gustaf Johanssons (M), Jan Jönsson (L) och Jonas Naddebos (C) förslag till beslut.

Ordförande ställde förslagen mot varandra och koncernstyrelsen beslutar enligt koncernledningens förslag till beslut.

Koncernstyrelsen beslutar att föreslå kommunfullmäktige besluta följande.

1. Reviderat genomförande för projekt Stockholms framtida avloppsrening med en investeringsutgift om 19 500 miljoner kronor i prisnivå mars 2023 godkänns.

Koncernstyrelsen beslutar för egen del följande.

1. Reviderat genomförande för projekt Stockholms framtida avloppsrening med en investeringsutgift om 19 500 miljoner kronor i prisnivå mars 2023 godkänns.
2. Beslutet i ärendet justeras omedelbart.

Reservation angavs av Christofer Fjellner (M), Gustav Johansson (M), Jan Jönsson (L) och Jonas Naddebo (C) samt suppleantyttrande av Fredrik Bergström (KD) enligt följande.

"Förslag till beslut

1. Att avslå förslag till reviderat genomförandebeslut för Stockholms Framtida Avloppsrening
2. Att koncernstyrelsen tillsätter en extern granskning för att skyndsamt genomföra en genomlysning av vad kostnadsökningarna beror på samt hur framtida kostnadsökningar i projektet ska förhindras

3. Att Stockholms Stadshus AB tillsätter en extern oberoende granskare för att reda ut när bolagets vd och ordförande samt koncernens vd och ordförande blivit medvetna om kostnadsökningarna och varför de låtit bli att informera respektive styrelses ledamöter om detta samt utreda huruvida agerandet har varit i linje med respektive styrelser arbetsordning och aktiebolagslagen
4. Att bolaget bör återkomma efter genomlysningen med en ny beräknad kostnad för projektet utifrån en aktuell nuvärdeberäkning och en korrekt indexering
5. Att bolaget får i uppdrag att omgående utvärdera hur kostnadsökningen inom Stockholms Framtida Avloppsrening påverkar VA-taxan på kort och lång sikt
6. Att Stockholms Stadshus AB får i uppdrag att utvärdera hur kostandesökningarna påverkar andra planerade investeringar i staden, stadens upplåning samt förväntade räntekostnader
7. Att koncernstyrelsen och Stockholm Vatten AB ska delges löpande lägesredovisning fram till dess att projekt Stockholms Framtida Avloppsrening är färdigt. Denna ska göras kvartalsvis som ett minimum
8. Att därutöver anföra

Stockholms framtida avloppsrening är ett av Stockholms allra viktigaste miljöprojekt. Det är avgörande att Stockholm har en VA-infrastruktur som inte bara levererar rent dricksvatten i världsklass, utan också bidrar till en mer miljövänlig stad och stärker vår krisberedskap. Det möjliggör att mer vatten kan renas med bättre resultat innan det släpps ut i Östersjön samtidigt som behovet av breddning ut i Mälaren eller andra vattendrag vid kraftiga skyfall minskar. Tack vare det nya reningssystemet kan Stockholm därmed ta höjd för en växande befolkning och högre miljökrav. Att projektet genomförs ordentligt och inom tidplan är därför av stor vikt.

Investeringarna i Stockholms Vatten täcks av VA-avgiften. De senaste åren har avgiften stigit ett flertal gånger för att svara upp emot de stora investeringar som gjorts av just Stockholms vatten- och avloppssystem. Höjningarna har gjorts från en relativt låg taxa, varpå ökningarna varit legitima och inte särskilt kännbara för stockholmarna. Men stora, för stockholmarna oförutsägbara fördyringar av den här digniteten riskerar leda till fortsatta, stora höjningar av VA-taxan en lång tid framöver. Det riskerar att göra höjningarna kännbara för stockholmarna, men också illegitima om känslan är att politiken, som fattar beslut om investeringarna, saknar kostnadskontroll eller ansvar över projekten. Fördyringar av den här sorten riskerar även tränga ut andra planerade investeringar i staden, stadens upplåning samt förväntade räntekostnader. Det i sin tur riskerar att försämra Stockholms kreditvärdighet. Sådär får det inte fortsätta.

För att skapa större förutsägbarhet kring framtida höjningar av VA-taxan, behöver bolaget omgående få i uppdrag att utvärdera hur kostnadsökningen i Stockholms Framtida Vattenrening påverkar VA-taxan på kort och lång sikt.

Vad som särskilt bekymrar oss är att detta inte är det enda stora projektet under Stockholm Vatten och Avfall. Bland annat Stockholms Framtida Vattenförsörjning är av samma dignitet och storlek fastän över en ännu längre tidsperiod. Vi är oroad över att fler kostnadsökningar, både små och mycket stora, är att vänta de kommande åren.

Projektet Stockholms Framtida Avloppsrening har redan löpt under flera år och olika politiska majoriteter. Utöver tillsättandet av en extern granskare, behöver både bolagets styrelse och kommunstyrelsen delges mer och löpande information om projektet till dess att det är avslutat och färdigt, preliminärt 2031. Vi anser att detta ska göras genom en lägesredovisning till styrelsen vid varje styrelsemöte i syfte att uppdatera styrelsens

ledamöter om projektets ekonomi och framdrift. Det skulle förhoppningsvis återupprätta en stor del av den legitimiteten för projektets ledning som gått förlorad samt underlätta den politiska styrningen av detta mycket omfattande och komplicerade projekt.

Försommaren 2022 stod det klart av en lägesrapport att kostnaderna för projektet ökat sedan det reviderade genomförandebeslutet 2017, från 9,2 miljarder till 11,8 miljarder. Fördyringen var redan så stor att ett nytt genomförandebeslut borde tagits direkt efter valet hösten 2022. Ett och ett halvt år efter lägesrapporten presenteras nu ett nytt förslag till genomförandebeslut på 19 500 mnkr, indexjusterat för det nya slutdatumet år 2031 på 22 500 mnkr. På drygt ett år har den beräknade kostnaden nästan fördubblats. Det är en ofattbar och oacceptabel kostnadsökning, som i allra högsta grad kommer drabba stockholmarnas egen ekonomi.

Fördyringar av denna storlek på så kort tid saknar motstycke, det finns troligtvis inte något annat infrastrukturprojekt i Sveriges moderna historia som drabbats av en lika stor kostnadsökning. Särskilt anmärkningsvärt blir det också eftersom ledamöterna i bolagets styrelse (Stockholm Vatten AB) och i koncernstyrelsen (SSAB) inte vid något enskilt tillfälle sedan juni 2022 fått information om dessa fördyringar. Majoriteten verkar inte bara ha tappat kontrollen över kostnadsökningarna i Stockholms stad, man förefaller också i det längsta ha försökt mörka dem.

I samband med att lägesrapporten godkändes av en enhällig styrelse i Stockholm Vatten AB under den grönbå majoriteten den 5 maj 2022, fick projektet i uppdrag att se över möjliga kostnadsbesparingar under projektets fortsättning. Det finns ingen information om hur bolagets vd och styrelse genomfört detta uppdrag eller hur koncernledningen följt upp detta beslut. Det är oacceptabelt, särskilt givet de enorma kostnadsökningarna som skett sedan lägesrapporten. Vi kräver därför att en extern genomlysning görs av vad kostnadsökningarna beror på samt hur framtida kostnadsökningar i projektet ska förhindras.

Det underlag som föreligger det reviderade genomförandebeslutet är otillräckligt för att förstå och motivera en dubbling av kostanden sedan maj 2022. Dessutom är det reviderade förslaget till genomförandebeslut som framläggs koncernstyrelsen enligt prisnivå för mars 2023, det vill säga nio månader gammalt. Givet inflationen och utveckling av byggprisindex är det uppenbart att denna summa redan är inaktuell och inte tillförlitlig.

Kostnadsökningarna som skett i andra av stadens projekt bara under 2023, exempelvis Järva begravningsplats, styrker detta. I det specifika fallet ökade kostnaderna med 14,25 procent från juni i år, där den främsta förklaringen var just kostnadsökningar kopplade till inflation och index. Skulle samma kostnadsökning vara aktuell även i Stockholms Framtida Avloppsrening skulle vi redan överstigit det indexerade beloppet för 2031. Detta i sig borde vara skäl nog för koncernstyrelsen att avslå förslaget till reviderat genomförandebeslut för Stockholms Framtida Avloppsrening.

Vidare är det helt oacceptabelt att bolagets vd eller ordföranden och koncernstyrelsen inte informerat om kostnadsökningen och tidigare presenterat ett förslag på reviderat genomförandebeslut. Ledningen för Stockholms Vatten och Avfall bör ha varit medvetna om kostnadsökningarna i Stockholms Framtida Avloppsrening sedan mars 2023 och koncernledningen bör ha varit informerad sedan åtminstone april 2023. Ändå har varken styrelserna i SVOA eller SSAB informerats någon gång.

Agerandet och bristen på information om kostnadsutvecklingen sedan försommaren 2022 är djupt besvärande och har utgjort ett allvarligt hinder för styrelseledamöterna att genomföra sitt uppdrag korrekt och i enlighet med aktiebolagslagen. Styrelsen har hindrats från att fatta beslut för bolagets bästa och beslut som kunnat hindra den hastiga kostnadsutvecklingen. Det drabbar stockholmarna som både ägare och kunder. Att inte informera styrelsen är uppenbart i strid med arbetsordningen för styrelserna i både SVOA och SSAB. Vi uppfattar också att agerandet strider mot aktiebolagslagens åttonde kapitel. Hade detta varit ett publikt bolag hade varken VD eller styrelseordförande fått fortsätta sina uppdrag.

Med anledning av detta vill vi ha en extern granskning över vad bolagets vd och ordförande vetat samt varför man underlåtit att informera övriga styrelsen om detta. I detta bör det även ingå att reda ut om agerandet varit förenligt med aktiebolagslagen. Den externa granskaren bör även få i uppdrag att reda ut vad kostnadsökningarna berott på samt hur framtida kostnadsökningar i projektet ska förhindras.

Att reda upp i Stockholms Framtida Avloppsrening är viktigt både för stockholmarna och miljön. Då behöver styrelsen ha mer information och ledningen större hänsyn till de kunder som annars drabbas."

Särskilt uttalande angavs av Karin Wanngård m.fl. (S) och Clara Lindblom (V) och Martin Hansson (MP) enligt följande.

"Stockholm Vatten och Avfall har i tio års tid bedrivit ett projekt för att säkerställa att staden har ett avloppsnät med tillräcklig kapacitet. Projektets syfte är att bland annat att förebygga översvämningar och minska risken för att avloppsvatten behöver spolas ut i Mälaren. I grunden är det Sveriges största klimatanpassningsprojekt.

Kostnaderna och tidsramarna för projektet har flera gånger visat sig inte hålla och efter valet initierade därför Stockholms stadshus AB en grundlig extern genomlysning av arbetet för att få alla förutsättningar för projektet utredda.

Genomlysningen har visat att projektets kostnader och tidsramar i de prognoser som togs fram under våren 2022 var kraftigt underskattade och helt utan tillräckliga riskpåslag. Att ärendet inte då behandlades i koncernstyrelsen eller i kommunfullmäktige är olyckligt och visar att dåvarande stadsledning underskattade riskerna ordentligt. Avsaknaden av åtgärder tidigare är en avgörande faktor för fördyringarna. Att säga att fördyringarna skett det senaste året är en felaktig verklighetsbeskrivning, vilket tydligt framgår av den externa granskningen.

Det är välkommet att det nu finns en granskning utförd av extern expertis. Det borde ha gjorts tidigare, men det är bra att det skett nu.

De slutsatser som vi dragit av granskningen och utvecklingen av det här projektet är att såväl bolaget som staden behöver en översyn av såväl beslutsunderlagen som uppföljningen av alla stora investeringsprojekt samt att en genomlysning av kostnadskalkylerna och kostnadsökningar inom projekten inom SVOA måste göras.

Även SFA-projektet ska granskas närmare särskilt för att se om det går att göra kostnadsbesparingar.

I det arbetet ingår också att säkerställa att styrelsen ges större insyn i projektens framdrift och kostnadsutveckling än vad som historiskt varit fallet."

§ 3 Övriga frågor

Inga övriga frågor förelåg och ordförande avslutade mötet.

Digitala signaturer

Detta dokument har signerats digitalt av följande personer

Namn	Datum
Karin,Wanngård	2023-12-20
Ingrid Evy Martina,Broman Storm	2023-12-20
Gustav Christofer Ingemar,Fjellner	2023-12-20